

Par Latvijas zemi un tās izmantošanu

A/s Latvijas Finieris Meža dienas

Zābakos, 2020. gada 17. septembrī

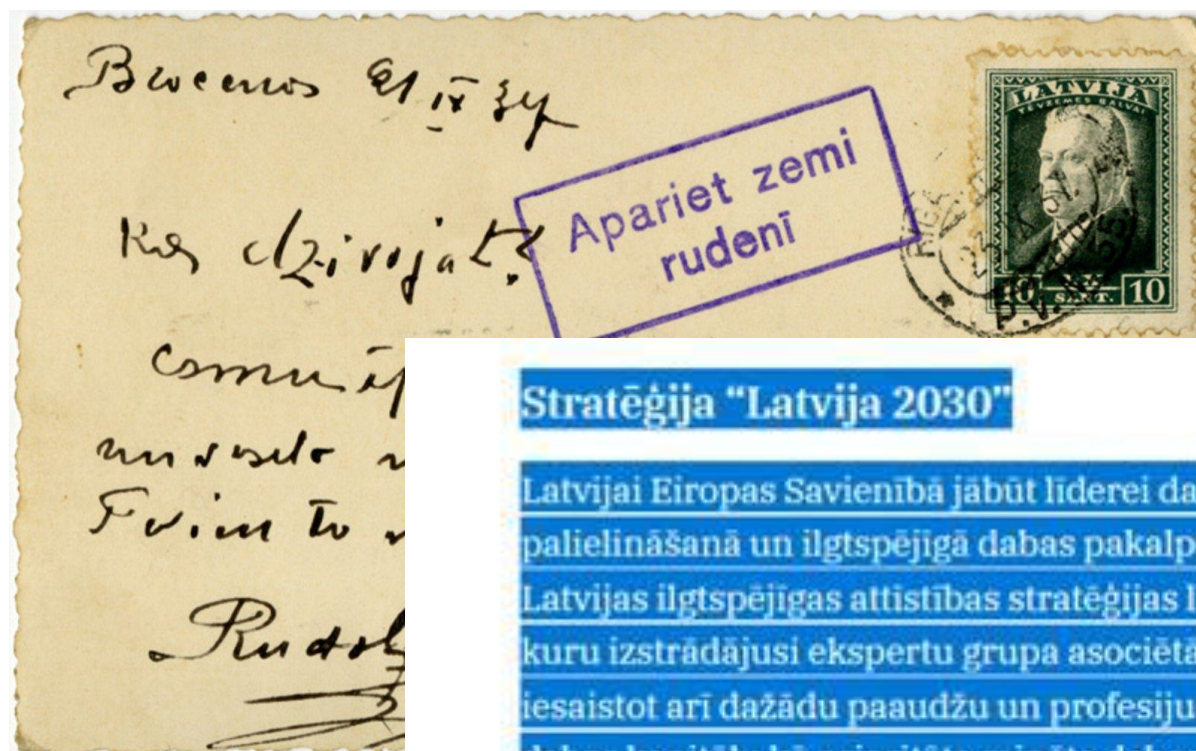
Jurģis Jansons,
meža darbinieks

Tālr. +371 26190266

E-pasts: jurgis.jansons@silava.lv

LVMi Silava
Rīgas iela 111
Salaspils, Salaspils novads,
LV-2169 Latvija
inst@silava.lv
www.silava.lv

Par Latvijas zemi un tās izmantošanu

Stratēģija "Latvija 2030"

Latvijai Eiropas Savienībā jābūt līderei dabas kapitāla saglabāšanā, palielināšanā un ilgtspējīgā dabas pakalpojumu izmantošanā – tā sacīts Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam dokumentā, kuru izstrādājusi ekspertu grupa asociētā profesora Roberta Ķīļa vadībā, iesaistot arī dažādu paaudžu un profesiju cilvēkus visā Latvijā. Sadaļā par dabas kapitālu kā prioritāte minēta dabas daudzveidība, kultūras mantojums un ainava kā nacionālās identitātes sastāvdaļa un vides kvalitātes saglabāšana.

"Latvijas dabas kapitāls ir salīdzinoši labā stāvoklī, tomēr nepietiekami izmantots un apsaimniekots. Esošā dabas resursu un dabiskās vides daudzveidība ir Latvijas unikālā iespēja ne tikai zaļas ekonomikas un ilgtspējīga patēriņa attīstībai. Tā ir iespēja veidot un saglabāt Latvijas kā

Vai jūs zināt, kas bija Latvijā pirmais – mežs vai zeme?

?

Protams, ka pirmais bija mežs ar zemi – ap 98% no Latvijas sauszemes.

Mežu savulaik **izcirta lauksaimnieki un pilsētnieki**, līdzumu veidā meža vietā iztaisot laukus un apbūves zemes, lai cilvēki Latvijā varētu dzīvot un izaudzēt sev pārtiku

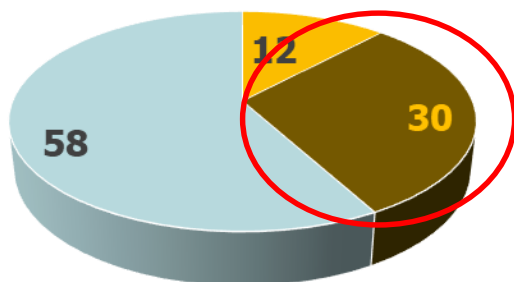
Lauksaimnieki un pilsētnieki **mežsaimnieku** rīcībā **ciršanai un atjaunošanai** vēsturiski atstāja sekojošas zemes:

- ap 10% vairāk vai mazāk mazauglīgus, sausus smiltājus
- <50% slapjumus
- ap 40% sausas un auglīgas zemes – damakšņus, vērus un gāršas

Kā mainījusies mežsaimnieku rīcībā esošā zeme pēc valsts neatkarības atjaunošanas?

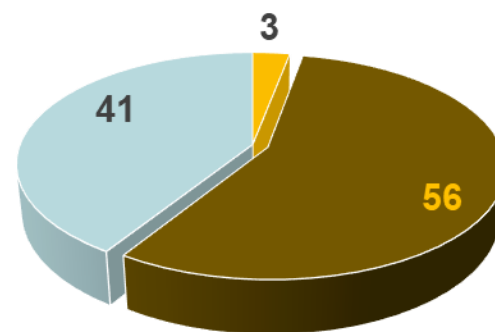

Valsts meži

- meži ar mazauglīgām smilts augsnēm
- **meži ar auglīgām, sausām augnēm**
- meži ar pārmitrām augsnēm

Pārējie meži

- meži ar mazauglīgām smilts augsnēm
- **meži ar auglīgām, sausām augnēm**
- meži ar pārmitrām augsnēm

Vēsturiski mežsaimniecības rīcībā tikai 30% no zemēm bija auglīgas un sausas

Aizaugot lauksaimniecības zemēm, privātā sektora mežos auglīgo augšņu īpatsvars ir ievērojami lielāks

Virtuālais brauciens uz Gulbenes apriņķi – priekšlikums nākamajām meža dienām

Ilglaicīgie mežaudžu audzēšanas eksperimenti
(kopš 1991. gada) Gulbenes apriņķa Lejasstrados

Ilglaicīgie mežaudžu audzēšanas izziņas pētījumi Gulbenes novadā – ko mums māca notikumi pēdējo teju 30 gadu laikā?

1991. gadā veikti ieguldījumi bērza jaunaudžu kopšanā

$N_{\text{sāk.}}$ 30 000
(nekopta audze)

$N_{\text{sāk.}}$ 3 000
(vārgi kopta)

$N_{\text{sāk.}}$ 1 500
(intensīvi kopta)

2018. gadā veikta krājas kopšanas cirte, saglabājot 700 kokus uz ha

$M_{\text{paliek.}}$ 186 m³/ha
 $D_{\text{paliek.}}$ 17,3 cm

$M_{\text{paliek.}}$ 184 m³/ha
 $D_{\text{paliek.}}$ 17,3 cm

$M_{\text{paliek.}}$ 242 m³/ha
 $D_{\text{paliek.}}$ 19 cm

$M_{\text{nocirstā}}$ 78 m³/ha
t.sk. lietkoksne 28 m³/ha

$M_{\text{nocirstā}}$ 77 m³/ha
t.sk. lietkoksne 28 m³/ha

$M_{\text{nocirstā}}$ 92 m³/ha.
t.sk. lietkoksne 36 m³/ha

Nepareizi izdarot darbu un ieguldot naudu, mēs to iznīkojam, bet
izdarot to pareizi jeb gudri - izaudzējam bērzu mežu pārskatāmā un
tveramā cilvēka dzīves laikā

Bet kā Jūs domājat – vai mūsu (mežinieku) darbs patīk Latvijas iedzīvotājiem?

Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā. Rīgā 2001.gada 8.maijā (prot. Nr.22, 9.§).
Izdoti saskaņā ar Meža likuma 13.pantu un 37.panta pirmo daļu

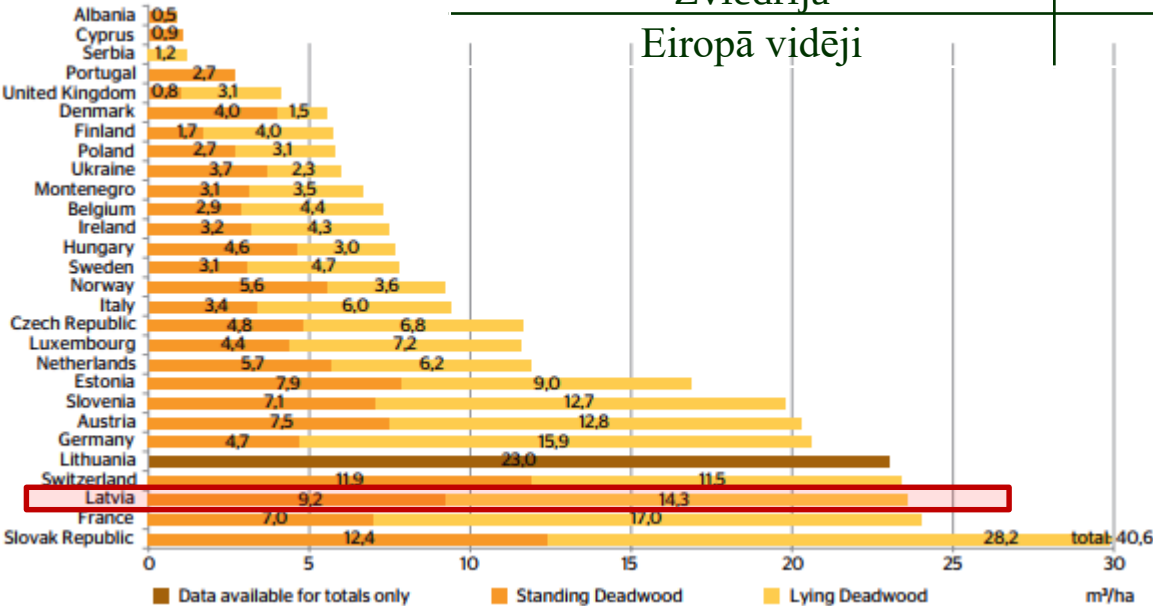
9. Galvenajā un kopšanas cirtē saglabā vismaz piecus dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus.

Atmirušās (pūstošās) koksnes daudzums mežaudzēs Latvijā un citur Eiropā

Valsts	Atmirušās koksnes krāja, m ³ ·ha ⁻¹
Dānija	5.5
Igaunija	16.9
Latvija	23.6*
Lietuva	23.0
Norvēģija	9.4
Polija	5.4
Somija	5.6
Vācija	20.6
Zviedrija	7.8
Eiropā vidēji	11.5

* – uz 2015. gads

Kur mūsu valsts būs līderis pasaules acīs?

Vai būšana TOP 3 vai 5 mirušās koksnes daudzumā ir OK Latvijas pozīcija?

Varbūt būsim TOP 5 mežu ražības, veselības, kvalitātes, daudzveidības un oglekļa piesaistes jomā?

Gan pastāvošās, gan arī projektējamās jaunā mēra likuma normas paredz, ka šīs īpašnieku normas noteikt 3 obligātus ciršanas apjomus ierobežojošās normās, kuras noteiks nevis administratīvi izdomāta minimālā plauša, bet gan pamatoiti meža ekoloģiskie nosacījumi, jo īpaši meža atjaunošanas un pārejo, neceramo mežu saglabāšanas iespējas. Šie ierobežojumi ir cirstu plaušas, kas sīkāk definētas atkarībā no konkrētajiem mežiem augšanas apstākļiem.

Meža resursu stāvokli valstī raksturo ne tikai ciršanas intensitāte un vecumklāsta struktūra, bet arī to kvalitāte un arī meža ražība. Šobrīd valstī ierobežotā līdžeklī daudziem dej nepietiekamā apjomā tiek uzdarīta mežu hidroekoloģiskā meliorācija, kas Latvijā ir visefektīvākais meža resursu uzlabošanas paņēmiens. Tajā pašā laikā varam apgalvot, ka 1998. gada 1. arviņā saimniecību rekordskaitlis tiek mežu agrāro kopības ciršanai izpildē, kasot jām apjomā vēl joprojām ir nepietiekotā. Valsts meža dienests ir veicis analīzi par pašreizējā ekspluatācijas fonda vadojo likvidā krājum, respektīvi, koksnēs

Year	Number of employees
2004 - 2008	647
2005 - 2009	646
2006 - 2010	651
2007 - 2011	654
2008 - 2012	660
2009 - 2013	663
2010 - 2014	663
2011 - 2015	667
2012 - 2016	671
2013 - 2017	677
2014 - 2018	679

(neskaitot saknes, celmus, mizu un galotnes)

Vai meža nozares apņemšanās projekts par 25% palielināt meža ražību ir reāls?

- Nav reāls ☹️

- Meža ražība ir palielināta **iepriekšējo paaudžu mērķtiecīgas saimniekošanas rezultātā**, tā jau šobrīd ir kāpināta pret Dabas mātes piedāvāto meža ekosistēmas ražību

- Ir reāls 😊

- Būtiski mainot Latvijas mežsaimniecības un kokrūpniecības modeli, atsakoties no zāģbaļķa un veidojot koksnes biomasas fabrikas ar lielu koku skaitu un īsu cirtes apriti

Sadaļa "Programma"

***PAGRIEZIENS
ZIEMEĻVALSTU
VIRZIENĀ***

Galvenās cirtes caurmēru diskusija - cilvēku brīvības palielināšana savienībā (komplektā) ar atbildības pastiprināšanu par saviem lēmumiem nākotnes priekšā

Ko mēs droši zinām par Latviju?

- Latvijā notiks strauja tautsaimniecības un cilvēku dzīves līmeņa izaugsme.
- Jebkura izaugsme nesīs sev līdzīgu klimata politikas negatīvas ietekmes jeb SEG izmešu pieaugumu.
- Mums būs jādomā, kā šīs ietekmes mazināt, izmešus savākt un SEG bilanci uzlabot sev (Latvijai) par labu.
- Šajā jomā Latvijā mežsaimniecībai un koksnes lietošanai nebūs cita, vērā ņemama, alternatīva.

Meža resursu monitorings:

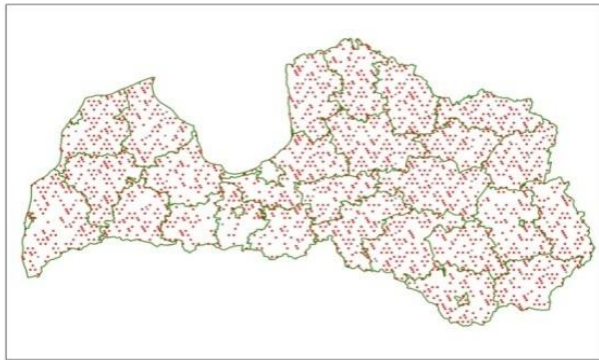
iekšēji auditēta un ārēji auditējama informācijas ieguves sistēma par Latvijas meža resursu stāvokli un dinamiku (angl. *National Forest Inventory*)

PIRMAIS CIKLS 2004. – 2008

OTRAIS CIKLS 2009.-2013

TREŠAIS CIKLS 2014.-31.03. 2018

CETURTAIS CIKLS 01.04.2019 - 2023

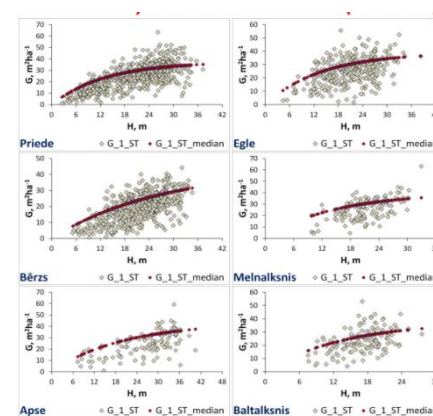
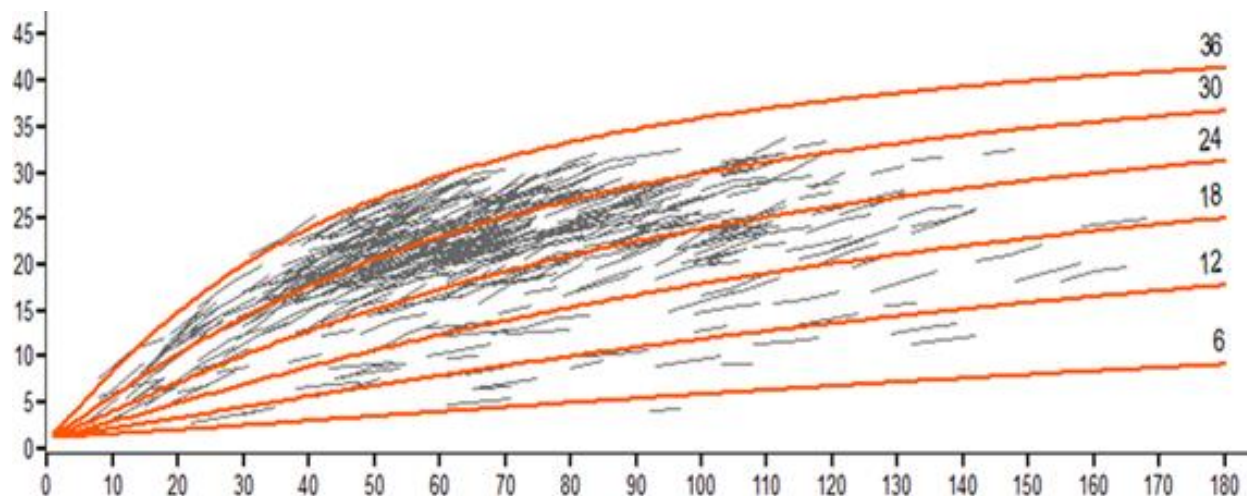
Kopā Latvijā: 16 157 pastāvīgi parauglaukumi (500m²)

Nacionālā meža monitoringa esamība Latvijā atļauj mums precīzi atbildēt uz jebkuru (jebkuru) jautājumu par Latvijas meža resursiem un to dinamiku kopš 2004. gada

Vajag tikai izdomāt un formulēt jautājumus.

Mežaudžu augšanas gaitas prognožu sistēma uz zinātniskās informācijas bāzes:

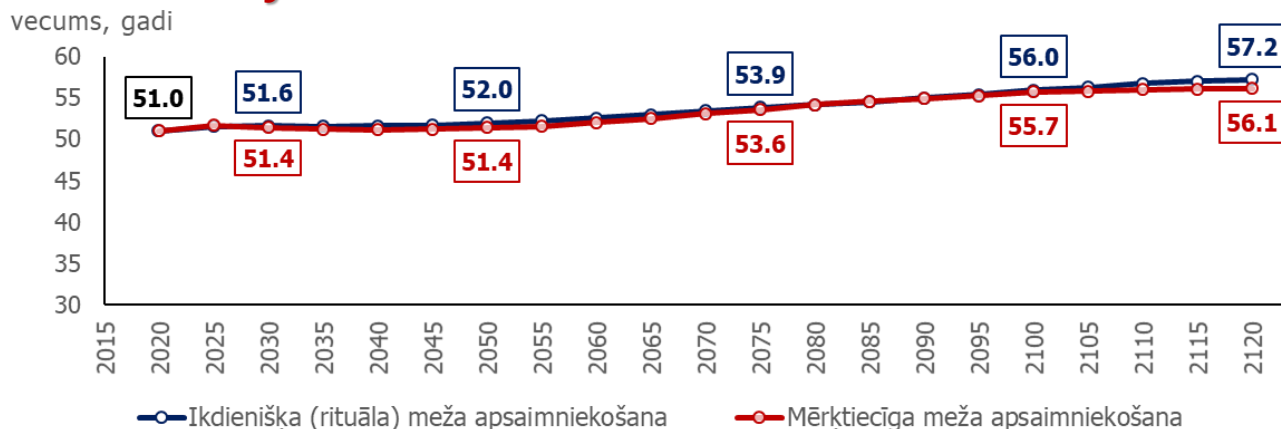
1. LVMI Silava radīto zināšanu pamatojumam
2. No meža struktūras atkarīgo rādītāju aprēķinam
3. Stratēģisko lēmumu pieņemšanai par Latvijas meža resursu apsaimniekošanu

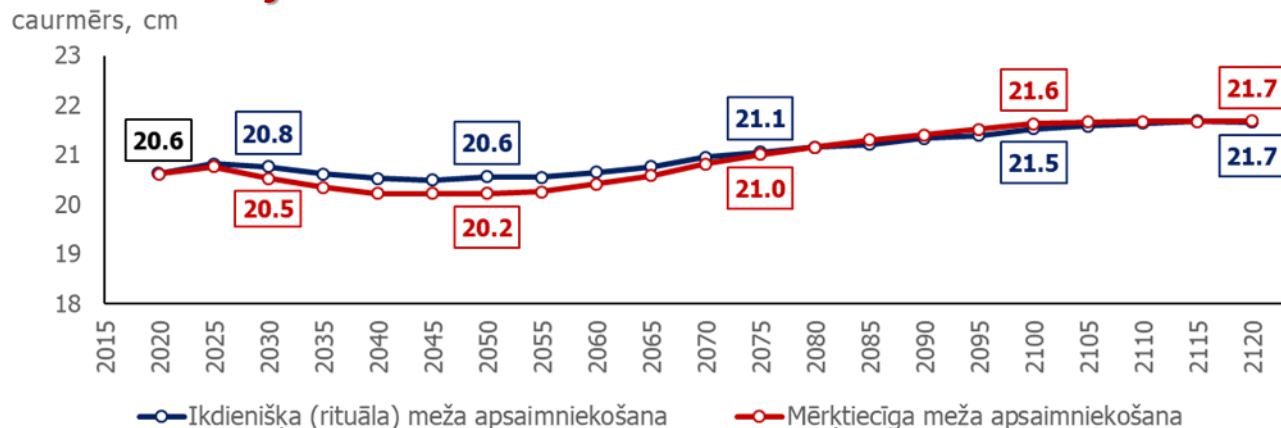
Kas Latvijā notiks ar meža vecumu un resniem kokiem, dodot meža cilvēkiem brīvību un ilgtermiņā palielinot oglekļa piesaisti?

Piedāvāto galvenās cirtes caurmēra izmaiņu un atjaunošanas nosacījumu izmaiņu ietekmē **mežaudžu vidējais vecums būtiski nemainīsies**

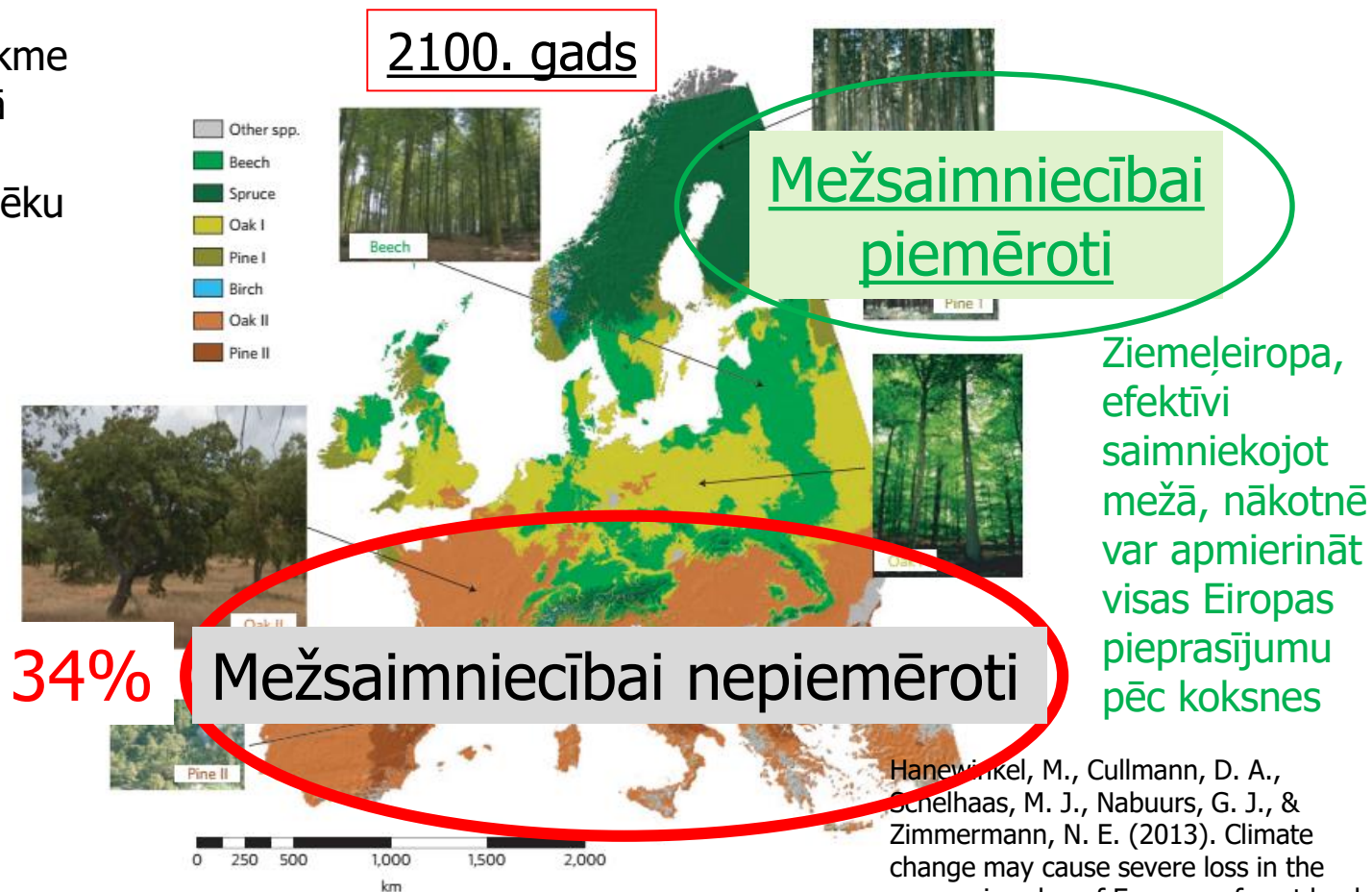
Piedāvāto galvenās cirtes caurmēra izmaiņu un atjaunošanas nosacījumu izmaiņu ietekmē **mežaudžu vidējais caurmērs būtiski nemainīsies**

Kur Eiropā meži un koksnes produkti nodrošinās oglekļa uzkrājumu nākotnē?

Lielākā negatīvā ietekme Eiropas dienvidu daļā aizvien pieaugoša sausuma un ugunsgrēku dēļ ☹

Ziemeļeiropa, efektīvi saimniekojot mežā, nākotnē var apmierināt visas Eiropas pieprasījumu pēc koksnes

Hanewinkel, M., Cullmann, D. A., Schelhaas, M. J., Nabuurs, G. J., & Zimmermann, N. E. (2013). Climate change may cause severe loss in the economic value of European forest land. *Nature Climate Change*, 3(3), 203.

Veltījums Meža dienu dalībniekiem izcilā latviešu mežzinātnieka simtgadē

“Arī mūsdienās notiek tāpat kā
pasakā – cilvēki, kurus vilina mežs,
dzīvo savējo – skaistu, savdabīgu un
pašaizliedzīgu dzīvi. Bet laiks viņiem
aizrit neticami ātri”.

/Habilitētais mežzinātņu doktors Pēteris Zālītis
grāmatas ievadā/

**PALDIES PAR LĪDZDALĪBU
UN UZMANĪBU!!**

